

**Kliimaministri määruse „Kliimaministri 14. augusti 2023. a määruse nr 47
„Elamute liitumise kaugküttevõrkudega või tahkel kütusel põhineva kütteseadme
uuendamise toetuse andmise tingimused ja kord perioodil 2021–2027“ muutmise“
eelnou seletuskiri**

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi ÜSS2021_2027) § 10 lõike 2 alusel ja kooskõlas Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ § 41 lõikega 1.

Eelnõukohase määrusega muudetakse kaugküttega liitumisel toetatavaid tegevusi, toetatavate piirkondade määratlust ja lisatakse olemasoleva kütteseadme foto nõue. Lisaks fikseeritakse voo pikkus ning luuakse reeglid taotluste ülevaatamise järjekorrast. Sellega panustavad toetatavad tegevused muuhulgas võrdsete võimaluste edendamisse, kuna plaanime suunata toetused eelisjärjekorras elamute omanikele, kelle sissetulekud on madalamad ja kes ei ole vana kütteseadet välja vahetanud just majanduslikel põhjustel. Muudatused aitavad paremini toetusmeetme eesmärki täita ja rohke toetuse taotlejatega taotlusvoo korraldada.

Määruse eelnõu on ette valmistanud Kliimaministeeriumi välisõhu osakonna peaspetsialist Romario Siimer (tel 605 3690, romario.siimer@kliimaministeerium.ee), sama osakonna juhataja Heidi Koger (tel 626 2976, heidi.koger@kliimaministeerium.ee), finantsosakonna struktuuri toetuste nõunik Eerika Purgel (tel 626 0709, eerika.purgel@kliimaministeerium.ee) ning Ettevõtlus ja Innovatsiooni Sihtasutuse eraisikute toetuste teenuseomanik Kersti Saar (tel 5878 9679, kersti.saar@kredex.ee). Määruse eelnõu õigusekspertiisi on teinud Kliimaministeeriumi õigusosakonna jurist Rene Lauk (tel 626 2948, rene.lauk@kliimaministeerium.ee) ning Ettevõtlus ja Innovatsiooni Sihtasutuse peajurist Ingrid Ajangu (tel 667 4142 ingrid.ajangu@kredex.ee). Keeletoimetaja oli õigusosakonna peaspetsialist Aili Sandre (tel 626 2953, aili.sandre@kliimaministeerium.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 17 punktist.

Punktiga 1 muudetakse § 3 lõiget 3, lisades määruse puutumuse võrdsete võimalustega. Muudatus on seotud eelnõu punktiga 17, millega muudetakse toetuse andmise eelistuskriteeriumeid ning seatakse taotlused pingeritta taotleja eelmise kalendriaasta maksustatava tulu alusel väiksemast suuremani. Sellega seoses täiendatakse ka toetuse andmise eesmärki. Toetatavad tegevused panustavad võrdsete võimaluste edendamisse, suunates toetused eelisjärjekorras elamute omanikele, kelle sissetulekud on madalamad ja kes vana kütteseadet ei ole välja vahetanud just majanduslikel põhjustel. Majandusliku toimetuleku raskusi kogevad rohkem just vanemaealised, muust rahvusest elanikud ja üksikvanemad (kelle hulgas on palju naisi).

Punktiga 2 lisatakse § 5 lõike 3 punkti 5 lõppu viide kaugküttevõrguga liitumisele. Muudatuse eesmärk on kaugküttevõrguga liitumise puhul lisada toetatavate tegevuste hulka radiaatorite, sealhulgas torustiku ja armatuuri soetamine koos paigaldamisega. Muudatus on vajalik, kuna

mõni elamu asub kaugküttevõrgu lähedal, kuid soojuskandjata ning selle taristuta ei ole võimalik kaugküttega liituda. Muudatusega soovime, et rohkem elamuid liituks kaugküttevõrguga.

Punktiga 3 lisatakse § 5 lõike 3 punkti 6 lõppu viide kaugküttevõrguga liitumisele. Muudatuse eesmärk on kaugküttevõrguga liitumise puhul lisada toetatavate tegevuste hulka põrandakütte soetamine ja paigaldamine. Muudatus on tähtis, kuna mõni elamu asub kaugküttevõrgu lähedal, kuid ilma põrandakütte soetamise ja paigaldamise ning selleks vajaliku taristuta ei ole võimalik kaugküttega liituda. Muudatusega soovime, et rohkem elamuid liituks kaugküttevõrguga.

Punktiga 4 muudetakse § 6 lõiget 4. Muudatuse eesmärk on täpsustada, et kaugküttevõrguga liitumisel on sama projekti raames toetatav ka radiaatorite, sealhulgas torustiku ja armatuuri soetamine koos paigaldamisega, ning põrandakütte soetamine ja paigaldamine. Lisaks muudetakse viide § 8 lõikele 3, sest kehtivas määruses viidatakse valele lõigule.

Punktiga 5 muudetakse § 6 lõiget 20. Täpsustatud lõike eesmärk on anda selge indikatsioon, et enne toetuse taotluse rahuldamise otsuse tegemist ei või töödega, sealhulgas olemasoleva kütteseadme lammutamistöödega, alustada. Tööde all mõeldakse selle määruse alusel toetatavaid töid.

Punktiga 6 muudetakse § 7 lõiget 1. Muudatus on vajalik, kuna praktikas võib tekkida olukord, kus taotlejad viivad projekti ellu enne, kui rakendusüksus teeb taotluse rahuldamise otsused ja võib selguda, et taotlust ei rahastatagi. Selguse ja hilisemate vaidluste vältimiseks algab abikõlblikkuse periood taotluse rahuldamise otsuse tegemise kuupäeval.

Punktiga 7 täiendatakse § 8 lõikega 1. Lisatud lõike eesmärk on toetatavate piirkondade täpsem määratlemine taotlemisel. Näiteks Pärnu linnas saab toetust taotleda, kui asutakse Pärnu linna piiride sees, mitte Pärnu linna kui omavalitsusüksuse piirides. Sama kehtib ka teiste suuremate linnade puhul, kus linna ja omavalitsusüksuse piirid ei kattu.

Punktiga 8 täiendatakse § 8 lõikega 5. Lisatud lõike eesmärk on sätestada, et toetuse maksimaalset summat, s.o 10 000 eurot elamu kohta, kohaldatakse kaksikelamu või kahe korteriga elamu puhul sektsioonile või korterile juhul, kui sektsioonil või korteril on autonoomne küttesüsteem.

Punktiga 9 täiendatakse § 11 lõiget 2 punktiga 5¹. Toetuse taotlusega koos esitatavate andmete ja dokumentide loetelu täiendatakse nõudega, et esitada tuleb ka foto olemasolevast kütteseadmest. Eeltoodu võimaldab paremini tagada toetatava projekti elluviimisega seotud asjaolude kontrolli, sh kujundada seisukohta taotluses kajastatud projekti, millele toetust taotletakse, elluviimise suutlikkuse kohta.

Punktiga 10 täiendatakse § 11 lõiget 3 punktiga 5. Täiendus seondub toetuse määruses toodud toetuse eraldamise tingimuste täpsustamisega. Rakendusüksus järjestab taotlused, mille puhul on taotleja ja taotluse vormilistele nõuetele vastavus kinnitatud, asjakohasesse pingeritta, kontrollib nende valikukriteeriumitele vastavust ning seejärel rahuldab taotlused alates madalaima sissetulekuga omaniku esitatud taotlusest kuni kõrgeima sissetulekuga omaniku esitatud taotluseni kuni eelarvevahendite ammendumiseni. Seda asjaolu arvestades on vaja asjakohast dokumenti, mis võimaldab sissetulekuid kontrollida.

Maksu- ja Tolliameti väljastatav maksuandmete tõend sisaldab tulu tuludeklaratsiooni alusel;

tööandja(te) deklareeritud väljamakseid tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsiooni (edaspidi TSD) alusel; töövõimetus-, töötuskindlustus- ja koondamishüvitisi, pensione, tööandjate sissemakseid III pensionisambasse, kogumispensioni väljamakseid TSD alusel; töötamise registrisse tehtud kandeid; dividende ja omakapitalist tehtud väljamakseid; ettevõtluskonto andmeid ja võlasummat nende kuude kohta, mil isikul on kuu esimese kuupäeva seisuga olnud maksuvõlg alates 100 eurost.

Kui toetuse taotluses kajastatud elamul on rohkem kui üks omanik, tuleb taotlusega koos esitada kõigi omanike maksuandmete tõendid. Viimases lauses nimetatud juhul leiab rakendusüksus ühe elamu, millel on mitu omanikku, omanike sissetulekute aritmeetilise keskmise ning võtab nimetatud summa aluseks toetuse taotluse positsioneerimisel taotluste pingereas.

Punktiga 11 muudetakse § 12 lõiget 1. Muudatus on vajalik, kuna annab rakendusasutusele paindlikkuse kinnitada taotlusvoorud toetatavate tegevuste kaupa.

Punktiga 12 tunnistatakse § 12 lõike 2 teine lause kehtetuks. Muudatus on vajalik, kuna taotlusvoor on lahti kindlast kuupäevast kindla kuupäevani ning sellega seoses kaob vajadus taotlusvooru eraldi peatada toetuse eelarve mahu ületamisel.

Punktiga 13 muudetakse § 13 lõiget 1. Muudatuse eesmärk on toetust anda tähtajalise taotlusvooru kaudu varasema pideva vooru asemel.

Punktiga 14 täiendatakse § 13 lõiget 3. Kui e-toetuse keskkonnas puudub võimalus tagada taotlusvooru jätkumine kahe tööpäeva jooksul tõrke ilmnemisest arvates, on rakendusüksusel õigus võtta ajutiselt kasutusele muu viis toetuse taotluste vastuvõtmiseks ja menetlemiseks. Eelmises lauses nimetatud juhul sisestab rakendusüksus toetuse taotlused, asjakohase teabe ja dokumendid, mis esitati e-toetuse süsteemi väliselt, e-toetuse süsteemi mõistliku aja jooksul pärast tõrke kõrvaldamist.

Punktiga 15 tunnistatakse § 14 lõige 4 kehtetuks, kuna taotlusi ei vaadata läbi nende esitamise järjekorras, vaid esitatud taotlustest koostatakse kriteeriumite alusel pingerida.

Punktiga 16 muudetakse § 14 lõiget 10. Huvi toetuse vastu on suur, mistõttu muudetakse toimingute tähtaega toetuse taotluse menetlemiseks 30-lt tööpäevalt 90 tööpäevani. Rakendusüksus võib tähtaega põhjendatud juhul pikendada.

Punktiga 17 muudetakse § 15 lõiget 4. Vastavaks tunnistatud taotlused reastab rakendusüksus pingeritta taotleja eelmise kalendriaasta maksustatava tulu alusel väiksemast suuremani. Rakendusüksus rahuldab taotlused eeltoodud pingerea alusel. Sama maksustatava tulu korral eelistatakse piirkonda, mille õhusaaste on suurem. Kui elamud on sama õhusaastega piirkonnas, eelistatakse suurema suletud netopinnaga elamut. Väiksema sissetulekuga taotlejaid eelistatakse, kuna eeldame, et sõltuvalt majanduslikust olukorrast jääksid selliste elamute kütteseadmed uuendamata. Suurema sissetulekuga kodanikud saavad tõenäolisemalt elamu küttesüsteemi vahetamisega hakkama ilma toetuseta.

Teise kriteeriumi puhul lähtume suurema õhusaastega piirkonnast. Kui esimesed kaks kriteeriumit jäävad viiki, saab eelse suurema netopinnaga elamu, kuna tõenäoliselt on sellistel elamutel suurem energiavajadus ja sõltuvalt sellest ka suurem negatiivne mõju välisõhu kvaliteedile.

Linn	Elanike arv piirkonnas, kus PM2.5 > 6,5 µg/m ³	Osakaal kogu puudutatud elanikonnast (%)
Tallinn	151921	56,04
Tartu	29110	10,74
Pärnu	23334	8,61
Viljandi	13337	4,92
Rakvere	11125	4,10
Kuressaare	8323	3,07
Valga	6259	2,31
Keila	4812	1,77
Võru	4057	1,50
Türi	3316	1,22
Jõhvi	2566	0,95
Saue	2352	0,87
Paide	2276	0,84
Tapa	2160	0,80
Jõgeva	1340	0,49
Kärdla	1286	0,47
Põltsamaa	1112	0,41
Elva	817	0,30
Haapsalu	487	0,18
Kiviõli	320	0,12
Otepää	270	0,10
Karksi-Nuia	180	0,07
Tõrva	122	0,05
Kilingi-Nõmme	113	0,04
Sillamäe	87	0,03
Rapla	16	0,01
Narva	2	0,00
Inimeste arv kokku	271100	100,00

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu aluseks on perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas vastava ELi õigusega.

Määruse eelnõu on muuhulgas kooskõlas järgmiste ELi määrustega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ühissätete määrus);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi.

4. Määruse mõju

Määruse muudatus omab sotsiaalset mõju, sest esmajärjekorras hakatakse toetama väiksema sissetulekuga isikuid. Muudetakse ka voo lahtiolekut, mille jaoks kehtestatakse periood, mille jooksul saab taotlusi esitada. Selline korraldus annab taotlejatele vabaduse esitada taotlus talle sobival ajal. Esimeses voorus toetatakse ahjude uuendamist ning kaugküttega liitumist, mis parandab julgeolekut, sest elektrikatkestuse korral on alternatiivsed energiaallikad tähtsad. Määruse muudatus mõjutab positiivselt ka majandust, sest pädevad pottsepad saavad tööd juurde. Määruse muudatusel ei ole otsest mõju regionaalarengule, riigiasutustele ja omavalitsustele. Positiivne mõju on elu- ja looduskeskkonnale, sest paraneb välisõhu kvaliteet.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevus, rakendamiseks vajalikud kulud ja rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too kaasa lisakulutusi ega -tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Määruse koostööstamine

Määrus koostööstatakse järgmiste asutustega: Sotsiaalministeerium, Rahandusministeerium, Riigikantselei, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Siseministeerium, Kultuuriministeerium, Majandus ja -Kommunikatsiooniministeerium, Euroopa Komisjon ja perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika rakendamise seirekomisjoni liikmed ning Päästeamet, Eesti Linnade ja Valdade Liit ja Riigi Tugiteenuste Keskus. Määrus edastatakse arvamuse avaldamiseks keskkonnavaldkonna arengukava juhtkomisjonile.